" कै·अंबाजीराव नारायणराव देसाई, माझे वडील

कै·कृष्णाबाई तुकाराम चव्हाण, माझी आजी

यांच्या आठवांच्या स्मृतीला····

माझे मामा स्वा·सै·आनंदराव तुकाराम चव्हाण,

मावशी भिवरा आई व्दारका

यांच्या पवित्र चरणी

सविनय अर्पण "

।। स्नेहबंध ।।

प्राध्यापक कॉलनी,

वाई {सातारा}

दूरध्वनी {निवास} 70911
वाई - एस्.टी.डी. : 02167

प्रा.डॉ.पंडित भीमराव टापरे

एम.ए.पीएच्.डी.

प्रपाठक, मराठी विभाग,

किसन वीर महाविद्यालय, वाई {सातारा}

।। प्र मा ण प त्र ।।

प्रमाणित करण्यात येते की, **प्रा.धोंडिराम अंबाजीराव देसाई** यांनी शिवाजी विद्यापीठाच्या एम्.फिल्. या पदवीसाठी सादर केलेल्या, **"अनिल अवचट यांच्या ललित गद्य लेखनाची वैशिष्टये"** {"माणसं" व "धागे आडवे उभे" या संग्रहांच्या आधारे} या प्रबंधिकेसाठी केलेले सर्व संशोधन माझ्या मार्गदर्शनाखाली झालेले आहे. प्रबंधिका लेखनात ज्या संदर्भ साहित्याचा आधार घेण्यात आलेला आहे, त्याचा आवश्यक तेथे यथोचित निर्देश केला आहे. परिशिष्टात आवश्यक त्या साधनांची सूची दिलेली आहे.

प्रा.धोंडिराम अंबाजीराव देसाई यांनी ही प्रबंधिका स्वतंत्ररीत्या लिहिली असून, ती इतर कोणत्याही विद्यापीठातील कुठल्याही अन्य परीक्षेसाठी सादर केलेली नाही.

सदर प्रबंधिका शिवाजी विद्यापीठाच्या मराठी विषयातील एम्.फिल्. पदवीसाठी सादर करण्यास माझी अनुमती आहे.

P. B. Tapare

वाई.

दिनांक :- 27 डिसेंबर 1993

{प्रा.डॉ.पंडित भीमराव टापरे}

मार्गदर्शक.

।। स्नेहांकित ।।
श्री गणेश कॉलनी,
शाहूपरी, सातारा·

प्रा·डी·ए·देसाई
एम्·ए·बी·एड्·
अधिव्याख्याता, मराठी विभाग,
लाल बहादूर शास्त्री महाविद्यालय,
सातारा·

।। प्रतिज्ञापत्र ।।

"अनिल अवचट यांच्या ललित गद्य लेखनाची वैशिष्ट्ये" ("माणसं" व "धागे आडवे उभे" या संग्रहाच्या आधारे) या विषयावरील सदरची प्रबंधिका मी शिवाजी विद्यापीठाच्या एम्·फिल्·च्या पदवी परीक्षेसाठी लिहिली आहे· ही प्रबंधिका अथवा तिचा कोणताही भाग मी अन्यत्र कोठेही, कोणत्याही परीक्षेसाठी सादर केलेला नाही·

सातारा·
दिनांक :- 4 डिसेंबर 1993

(धोंडिराम अंबाजीराव देसाई)
अभ्यासक·

।। ऋ ण नि र्दे श ।।

स्वातंत्र्योत्तर मराठी साहित्यात अंतर्बाह्य परिवर्तन झालेले आहे. महाराष्ट्रीय समाजव्यवस्थेला जे वैविध्यपूर्ण रूप लाभले आहे. त्याचे पडसाद मराठी साहित्यामध्ये उमटलेले दिसतात. समाजरचनेचे स्वरूपही भारतीय घटनेने निश्चित केलेले आहे. नवसमाज निर्मितीची ग्वाही देणारी भारतीय राज्यघटना सर्वांगीण समतेची अपेक्षा करते. असे असले तरी आखिल विश्वातल्याप्रमाणे महाराष्ट्रातही मराठी जनमाणसाने हमाल, कष्टकरी, कामगार, आपत्तीग्रस्त, झोपडपट्टीवाले, भटके, उपरे, वेश्या, तमासगीर, देवदासी अशा दुर्लक्षित सतत अत्याचारग्रस्त यातनायंत्रात सापडलेल्या मानवसमूहांना सर्वांगीण समतेचा मार्ग मोकळा करून दिलेला नाही. याचे दर्शन मराठी साहित्यात आविष्कृत झाले आहे. मराठी ललित गद्य लेखनही त्याला अपवाद नाही.

बेचाळीसच्या स्वातंत्र्यलढयात योगदान असलेल्या माझ्या मामांच्या घरातील गांधीवादी राष्ट्रीयत्वाच्या संस्कारात मी वाढलो नि राष्ट्रसेवादलाच्या वातावरणात घडलो. त्याच वेळी मनामध्ये सामाजिक जाणिवांची बांधणी होत होती. घरात "साधने"चा अंक यायचा, त्यातील इतर लेखनाबरोबर अवचटांचे लेखन मनाला चटका लावायचे, अस्वस्थ करायचे, पुढे मी जेंव्हा एम्.फिल्.ला प्रवेश घेतला तेंव्हा गुरुवर्य डॉ.पंडित टापरे सरांकडील विषयांच्या यादीत "**अनिल अवचट यांच्या ललित गद्य लेखनाची वैशिष्टये**" हा विषय पाहिला तेंव्हा माझा सूर गवसला, सरांनीही तो बरोबर ओळखला व हा विषय अभ्यासण्याचे मार्गदर्शन केले व ते सातत्याने आजही चालूच आहे. संशोधनाच्या कामाची चिकाटी माझ्यात कमी पडायची , सरांनी कधीतरी रागवावे असे वाटायचे पण सरांना कधी रागावताच येत नाही, याचाच मला शोध लागला, टापरेसरांनी दोन्ही पुस्तके शिकवली, ग्रांथिक नसलेल्या माझ्या भाषेला, विचारांना एक दिशा दिली. सरांच्या ऋणातून मुक्त होता येणार नाही.

माझे श्रध्देय आमदार प्राचार्य सुरेश पाटील यांनी खूप जिव्हाळयाने नि समर्थस्पर्शाने संशोधन कामाची संधी उपलब्ध करून देउन माझ्या जीवनाला एक नवी दिशा दिली. हा स्पर्श, जिव्हाळा माझ्या आयुष्याला लाभलेला सुवर्ण ठेवा आहे. दादांच्या ऋणात राहून मी अधिक समर्थ होणार आहे.

सचिव प्राचार्य अभयकुमार साळुंखे, आदरणीय प्राचार्य जी·एल·ऐनापूरे सर, श्री स्वामी विवेकानंद शिक्षण संस्था यांची प्रेरणा मोलाची आहे· यांच्या ऋणातच मी अधिक चैतन्यमय असणार आहे·

प्रा·डॉ·आ·ह·साळुंखे सरांनी खूप कमी कालावधीच्या सान्निध्यात मला आपले समजले, त्यांचे सहकार्य व प्रेम मला लाभले हा या संशोधनकामातून मला आयुष्यात मिळालेला ठेवा आहे, सरांच्या ऋणात राहून मी अधिक संपन्न होणार आहे·

अनेकांच्या सहकार्यामुळे हे छोटेसे काम मी पूर्ण करू शकलो· त्यांच्या ऋणांचा निर्देश करणे माझे प्रथम कर्तव्य ठरेल· विद्यापीठ विभाग प्रमुख डॉ·ल·रा·नसिराबादकर डॉ· कन्हैया कुंदप, प्रिं· आर·ए·कदम, प्रिं अमरसिंह राणे, सन्मित्र मार्गदर्शक प्रा·ता·रा· भोसले, डॉ·विश्वनाथ शिंदे, प्रा·सुभाष जाधव, प्रा·यशवंत पाटणे, प्रा·एन·डी·शेंडगे, प्रा·व्ही·बी·पाटील, प्रा·व्ही·एस·वांद्रे, प्रा·आर·जी·पाटील, प्रा·एम·एम·कांबळे, प्रा·जे· एस·पाटील, प्रा·घाटगे, प्रा·गाडे, प्रा·होनगेकर, प्रा·कणसे, प्रा· मगर, प्रा·सौ·एस·के·माने, श्री·आर·व्ही·पाटील, ग्रंथपाल श्री·राजाराम माळी §कराड§, एस·ई·जगताप, श्री·जाधव आर·व्ही§सातारा§, श्री·भोसले §एस·जी·एम§, नगरवाचनालय §कराड§ व ग्रंथालयांचे सेवक वर्ग आणि विद्यार्थी मित्र यांनी मोलाचे सहकार्य केले· तसेच माझे जेष्ठ श्री·शरद §दादा§ देसाई, श्री·बाबासाहेब §मामा§ देसाई, श्री·जे·आर· मोहिते, श्री·कृष्णराव चव्हाण, यांचे आशीर्वाद व बंधु प्रभाकर, सौ·नंदा दिलीप चव्हाण, आबा चव्हाण, सदा सावंत, बाळकृष्ण कमळकर, व्यंकटेश पाटील, प्रा·रमेश देसाई यांचे पाठबळ हे कृतज्ञतेच्या पूर्णतेसाठी नोंदवलेच पाहिजे·

माझे पितृतुल्य मामा श्री·आनंदराव चव्हाण §कानूल§, माझी आई यांचे आशीर्वाद ही माझ्या शब्द सामर्थ्याची अक्षय शिदोरी आहे· शिवाय या कामी मला सतत चेतना देणारी सुविद्य पत्नी सौ·सुप्रिया देसाई हिचाही वाटा तितकाच मोलाचा आहे·

ही प्रबंधिका वेळेत, सुबक व तत्परतेने टंकलेखन, बांधणी, सजावट करून देणारे रिलॅक्स सायक्लोस्टाईल, साताराचे मालक श्री·मुकुंद ढवळे, त्यांचे सहकारी श्री·सुशीलकुमार कांबळे यांचा मी ऋणी आहे·

घोंडिराम अंबाजीराव देसाई·